

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Εξάλειψη του στίγματος της επιχειρηματικής αποτυχίας — Για μια πολιτική παροχής δεύτερης ευκαιρίας — Εφαρμογή της σύμπραξης της Λισσαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση»

COM(2007) 584 τελικό

(2008/C 224/05)

Στις 5 Οκτωβρίου 2007 και δυνάμει του άρθρου 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή την κατάρτιση γνωμοδότησης με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Εξάλειψη του στίγματος της επιχειρηματικής αποτυχίας — Για μια πολιτική παροχής δεύτερης ευκαιρίας — Εφαρμογή της σύμπραξης της Λισσαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Μαΐου 2008, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Morgan.

Κατά την 445η σύνοδο ολομέλειας της 28ης και 29ης Μαΐου 2008 (συνεδρίαση της 29ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 70 ψήφους υπέρ και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Από το 2001 η Επιτροπή αντιμετωπίζει τις αρνητικές επιπτώσεις της επιχειρηματικής αποτυχίας. Πιο συγκεκριμένα, έχει εκδηλώσει την ανάγκη βελτίωσης των διαδικασιών πτώχευσης. Δεδομένης της περιορισμένης αρμοδιότητάς της στον εν λόγω τομέα, η Επιτροπή επικεντρώνεται στη συλλογή δεδομένων σχετικά με τις νομικές και κοινωνικές συνέπειες της επιχειρηματικής αποτυχίας, διευκολύνοντας τον προσδιορισμό και τη διάδοση ορθών πρακτικών και αξιοποιώντας μέσα έγκαιρης προειδοποίησης για τη μείωση του στίγματος της αποτυχίας.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίνει η Επιτροπή στην ανάγκη εξάλειψης του στίγματος της επιχειρηματικής αποτυχίας. Ένα ευνοϊκό εθνικό πλαίσιο για την επιχειρηματικότητα είναι καίριο για την πλήρη αξιοποίηση των επιχειρηματικών δυνατοτήτων της ΕΕ και για τη δημιουργία δυναμικών εταιρειών. Η κοινωνική εκτίμηση της επιτυχούς επιχειρηματικής δραστηριότητας, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να συμβαδίζει με μια πολιτική προώθησης μιας δεύτερης ευκαιρίας για τους επιχειρηματίες που έχουν αποτύχει.

1.3 Η Επιτροπή δικαίως κρίνει ότι η δημιουργία επιχειρήσεων, η επιχειρηματική επιτυχία και η επιχειρηματική αποτυχία είναι συνυφασμένες με την οικονομία της αγοράς. Υπογραμμίζει ορθά ότι στο πλαίσιο της γενικής αδυναμίας κοινωνικής εκτίμησης και κατανόησης της επιχειρηματικότητας, οι περιπτώσεις επιχειρηματικού κινδύνου ή επιχειρηματικής αποτυχίας δεν γίνονται επαρκώς αντιληπτές ούτε ως φυσιολογική οικονομική εξέλιξη ούτε ως ευκαιρία για μια νέα αρχή. Η ΕΕ πρέπει να αλλάξει νοοτροπία. Όσο περισσότερο διατηρείται το στίγμα της αποτυχίας σε μια πρώην πτωχεύσασα επιχείρηση, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος για κάθε νέο επιχειρηματικό ξεκίνημα, και ο κίνδυνος αυτός αφορά όλους τους μετόχους της επιχείρησης.

1.4 Η νομοθεσία των Ηνωμένων Πολιτειών προσπαθεί να εξισορροπεί τα συμφέροντα των οφειλετών, των πιστωτών και της κοινωνίας συνολικά. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, οι νομοθεσίες των κρατών μελών θα πρέπει να αποσκοπούν στην επίτευξη της ίδιας ισορροπίας. Η αφερεγγυότητα και η μη πληρωμή των χρεών δημιουργούν τεράστιες δυσκολίες για τους πιστωτές και τους οδηγούν με τη σειρά τους σε κατάσταση αφερεγγυότητας. Η διαγραφή του χρέους μιας εταιρείας προκειμένου να έχει την ευκαιρία για μια νέα αρχή μπορεί να είναι ιδιαίτερα άδικη για τους πιστωτές. Η νομοθεσία περί αφερεγγυότητας πρέπει να επιτυγχάνει τη σωστή ισορροπία.

1.5 Από την πλευρά της κοινωνίας γενικότερα, η διατήρηση μέρους ή του συνόλου της δραστηριότητας μιας επιχείρησης μπορεί να είναι η καλύτερη λύση. Εάν μια εταιρεία είναι βιώσιμη, τότε όλοι οι μέτοχοι θα επωφεληθούν, και εάν μια αφερεγγυος εταιρεία μπορεί να διασωθεί από τους εκκαθαριστές, τότε οι εργαζόμενοι θα συνεχίσουν να απασχολούνται. Εάν ένας πτωχεύσας επιχειρηματίας επιστρέψει στην ενεργό δράση, τότε δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας. Σε κάθε περίπτωση η απασχόληση εξυπηρετεί σαφώς την ευρύτερη κοινωνία.

1.6 Υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους μια εταιρεία μπορεί να οδηγηθεί σε πτώχευση, ακόμη κι αν ο επιχειρηματίας έχει τις καλύτερες προθέσεις. Στο στάδιο της επιχειρηματικής εκκίνησης, μπορεί να μην είναι δυνατή η δημιουργία μιας βιώσιμης επιχείρησης. Πέραν αυτού του σταδίου, ένα αδύναμο επιχειρηματικό μοντέλο μπορεί να σημαίνει ότι η εταιρεία δεν έχει μέλλον. Από την άλλη μεριά, οι δυνητικά βιώσιμες επιχειρήσεις μπορεί να αποτύχουν είτε λόγω σφαλμάτων των επιχειρηματιών είτε για λόγους τους οποίους οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να ελέγξουν. Τέτοιες εταιρείες μπορούν και θα πρέπει να διασώζονται από τους εκκαθαριστές εξασφαλίζοντας την προστασία της πλειονότητας των θέσεων εργασίας.

1.7 Σημαντικός είναι ο διαχωρισμός μεταξύ της εταιρείας και των διευθυντών της. Οι διευθυντές μπορούν να πτωχεύσουν, ενώ ο εκκαθαριστής διασώζει την εταιρεία και τους εργαζομένους της. Όταν μια εταιρεία κηρύσσει πτώχευση, οι επιχειρηματίες μπορεί να πτωχεύσουν λόγω των τραπεζικών εγγυήσεων που έχουν παράσχει, παρόλο που η προσωπική τους διαγωγή δεν ήταν δόλια. Με αυτούς ακριβώς τους επιχειρηματίες ασχολείται η Επιτροπή. Όταν έχουν δημιουργήσει μια καλή επιχείρηση και στη συνέχεια αποτύχουν λόγω απειρίας ή κακής τύχης, δικαιούνται μια δεύτερη ευκαιρία. Άλλοι που αποτυγχάνουν λόγω ανικανότητας και έλλειψης οράματος πιθανόν να έχουν λίγα πράγματα να προσφέρουν στην οικονομία, ακόμη κι αν μπορούν να βρουν οικονομικά στηρίγματα. Δεν αξίζουν όλοι οι πτωχεύσαντες επιχειρηματίες μια δεύτερη ευκαιρία.

1.8 Η πρωτοβουλία της Επιτροπής συνέβαλε στην ώθηση μεταρρυθμίσεων στην ΕΕ. Πολλά κράτη μέλη έχουν ήδη εμπνευστεί από τις ορθές πρακτικές και τα πολιτικά συμπεράσματα που εξάγονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Περίπου το ένα τρίτο των κρατών μελών έχουν δρομολογήσει σχέδια μεταρρύθμισης της εθνικής νομοθεσίας τους περί αφερεγγυότητας. Παρόλα αυτά, περίπου οι μισές χώρες της ΕΕ δεν έχουν λάβει ακόμα τα πρώτα μέτρα σε αυτήν την κατεύθυνση. Αν και η Επιτροπή διαθέτει περιορισμένες αρμοδιότητες σε αυτόν τον τομέα πολιτικής, η ΕΟΚΕ την προτρέπει να χρησιμοποιήσει κάθε μέσο που έχει στη διάθεσή της για να κινητοποιήσει τους υπουργούς οικονομικών των κρατών μελών. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η πρόοδος των κρατών μελών είναι γενικά ανεπαρκής.

1.9 Η ΕΟΚΕ υιοθετεί πλήρως όλα τα σημεία της ανακοίνωσης σχετικά με τη νομοθεσία περί αφερεγγυότητας, ανάλογα φυσικά με τις λεπτομέρειες της νομοθεσίας που τελικά θα ψηφισθεί. Τα σημεία αυτά αφορούν την επίσημη αναγνώριση μη δόλιων πτωχεύσεων, την πρόωρη απαλλαγή από χρέη, τη μείωση των νομικών περιορισμών, τις εκπτώσεις δικαιωμάτων και τις απαγορεύσεις με εσπευσμένες διαδικασίες. Μεσόπροθεσμος στόχος θα πρέπει να είναι ότι οι εν λόγω διαδικασίες δεν πρέπει να διαρκούν πέραν των δώδεκα μηνών.

1.10 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να ολοκληρώσουν την αναθεώρηση της νομοθεσίας τους περί αφερεγγυότητας εντός της συντομότερης δυνατής προθεσμίας. Πέραν των νομοθετικών αλλαγών, είναι εξίσου σημαντικός ο άμεσος χειρισμός των πτωχεύσεων από τα δικαστήρια. Η διαδικασία χρειάζεται καλή οργάνωση. Οι αλλαγές αυτές αποτελούν τον πυρήνα του προγράμματος δεύτερης ευκαιρίας.

1.11 Η ενεργός στήριξη των επιχειρήσεων που κινδυνεύουν είναι το δεύτερο μήνυμα της ανακοίνωσης. Δεν είναι ακριβώς μέρος του προγράμματος δεύτερης ευκαιρίας· αντιθέτως είναι ένα πρόγραμμα που αποσκοπεί στην αποφυγή των πτωχεύσεων και στη διατήρηση των επιχειρήσεων και των θέσεων εργασίας. Στην παράγραφο 4 παρατίθενται διάφορα παραδείγματα επιχειρηματικών αποτυχιών που θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί. Σε αυτό το πλαίσιο, στόχος της ανακοίνωσης είναι η εξάλειψη των πτωχεύσεων που θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί μέσω της έγκαιρης προειδοποίησης, της παροχής προσωρινής χρηματοδότησης και της παροχής συμβουλών.

1.12 Το πρόγραμμα αυτό δεν είναι πολύ πρακτικό για τις ΜΜΕ γενικά, καθώς υπάρχουν λίγοι μηχανισμοί για τον προορατικό εντο-

πισμό επιχειρήσεων που κινδυνεύουν μεταξύ των δεκάδων χιλιάδων ΜΜΕ σε κάθε κράτος μέλος. Παρόλα αυτά, τα κράτη μέλη καλούνται να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τέτοιες δυνατότητες όπου υπάρχουν, όπως η χρήση των γαλλικών αρχών ΦΠΑ για την έγκαιρη προειδοποίηση πιθανών προβλημάτων εταιρικής ταμειακής ροής. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα υποστηρικτικά μέτρα θα πρέπει να επικεντρώνονται στην πρόληψη της πτώχευσης, την παροχή συμβουλών από εμπειρογνώμονες και την έγκαιρη παρέμβαση. Το πρόβλημα προκύπτει όταν τα διευθυντικά στελέχη δεν συνειδητοποιούν ότι η επιχείρησή τους κινδυνεύει. Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών θα πρέπει να συνεργασθούν με τον κλάδο των λογιστών και τις οργανώσεις στήριξης των ΜΜΕ για την ανάπτυξη κατάλληλων προορατικών μέτρων με βάση την εκάστοτε φιλοσοφία ΜΜΕ.

1.13 Είναι σαφές ότι η πιο σημαντική σύσταση της ανακοίνωσης αφορά τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας, χωρίς την οποία το πρόγραμμα δεύτερης ευκαιρίας δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.

1.14 Ορισμένες από τις πιο ήπιες συστάσεις της ανακοίνωσης μπορούν να υλοποιηθούν χωρίς αλλαγές της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας. Με την αλλαγή της νομοθεσίας θα μπορούν να ληφθούν τα υπόλοιπα ήπια μέτρα που προτείνονται από την Επιτροπή. Χωρίς αλλαγές στη νομοθεσία περί αφερεγγυότητας, το κύριο μήνυμα της ανακοίνωσης της Επιτροπής θα χαθεί.

1.15 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να ανταποκριθεί σε αυτήν την ανακοίνωση, ενσωματώνοντας τις προτάσεις της στο εκάστοτε εθνικό σχέδιο για τη στρατηγική της Λισσαβόνας (εφαρμόζεται η κατευθυντήρια γραμμή 15).

2. Εισαγωγή

2.1 Από το 2001 η Επιτροπή αντιμετωπίζει τις αρνητικές επιπτώσεις της επιχειρηματικής αποτυχίας. Πιο συγκεκριμένα, έχει εκδηλώσει την ανάγκη βελτίωσης των διαδικασιών πτώχευσης. Δεδομένης της περιορισμένης αρμοδιότητάς της στον εν λόγω τομέα, η Επιτροπή επικεντρώνεται στη συλλογή δεδομένων σχετικά με τις νομικές και κοινωνικές συνέπειες της επιχειρηματικής αποτυχίας, διευκολύνοντας τον προσδιορισμό και τη διάδοση ορθών πρακτικών και αξιοποιώντας μέσα έγκαιρης προειδοποίησης για τη μείωση του στίγματος της αποτυχίας.

2.2 Η πρωτοβουλία της Επιτροπής συνέβαλε στην ώθηση μεταρρυθμίσεων στην ΕΕ. Πολλά κράτη μέλη έχουν ήδη εμπνευστεί από τις ορθές πρακτικές και τα πολιτικά συμπεράσματα που εξάγονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Περίπου το ένα τρίτο των κρατών μελών έχουν δρομολογήσει σχέδια μεταρρύθμισης της εθνικής νομοθεσίας τους περί αφερεγγυότητας. Παρόλα αυτά, περίπου οι μισές χώρες της ΕΕ δεν έχουν λάβει ακόμα τα πρώτα μέτρα σε αυτήν την κατεύθυνση. Αν και η Επιτροπή διαθέτει περιορισμένες αρμοδιότητες σε αυτόν τον τομέα πολιτικής, η ΕΟΚΕ την προτρέπει να χρησιμοποιήσει κάθε μέσο που έχει στη διάθεσή της για να κινητοποιήσει τους υπουργούς οικονομικών των κρατών μελών. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η πρόοδος των κρατών μελών είναι γενικά ανεπαρκής.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α: ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Υ	Διαθέσιμα μέτρα	(Υ)	Προγραμματισμένα/μερικώς διαθέσιμα μέτρα	N	Μη διαθέσιμα μέτρα						
	Ενημέρωση/επαίδευση	Συνολική στρατηγική	Δημοσιότητα όταν υπάρχει δικαστική απόφαση περί μη δόλιας πώλησης	Μειωμένοι περιορισμοί κλπ.	Καλύτερη νομική αντιμετώπιση των μη δόλων πτωχευομένων	Σύντομη περίοδος αποκατάστασης ή/και διαγραφής του χρέους	Απλουστευμένες διαδικασίες	Τόνωση της στρίψεως	Ενίσχυση των δεσμών	Συζήτηση με το χρηματοπιστωτικό τομέα	Σύνολο Y + (Υ)
Βέλγιο	N	N	(Υ)	(Υ)	Y	(Υ)	N	N	N	N	4
Βουλγαρία	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Τσεχική Δημοκρατία	N	N	N	N	N	N	(Υ)	N	N	N	1
Δανία	N	N	N	Y	(Υ)	Y	(Υ)	N	N	N	4
Γερμανία	(Υ)	N	N	Y	Y	(Υ)	N	N	N	N	4
Εσθονία	N	N	N	N	N	(Υ)	(Υ)	N	N	N	2
Ιρλανδία	N	N	N	N	N	Y	Y	N	N	N	2
Ελλάδα	N	N	N	Y	(Υ)	(Υ)	Y	N	N	N	4
Ισπανία	N	N	N	N	Y	Y	Y	N	N	N	3
Γαλλία	N	N	N	N	(Υ)	N	Y	N	(Υ)	N	3
Ιταλία	N	N	N	Y	Y	(Υ)	(Υ)	N	N	N	4
Κύπρος	N	N	(Υ)	(Υ)	N	(Υ)	(Υ)	N	N	N	4
Λεττονία	N	N	N	N	N	N	(Υ)	N	N	N	1
Λιθουανία	N	N	N	Y	(Υ)	Y	(Υ)	N	N	N	4
Λουξεμβούργο	N	N	N	N	N	N	N	Y	N	N	1
Ουγγαρία	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Μάλτα	N	N	N	(Υ)	(Υ)	N	N	N	N	N	2
Κάτω Χώρες	(Υ)	N	N	N	(Υ)	(Υ)	N	N	N	(Υ)	4
Αυστρία	N	(Υ)	N	(Υ)	(Υ)	(Υ)	Y	(Υ)	(Υ)	N	7

	Ενημέρωση/εκπαίδευση	Συνολική στρατηγική	Δημοσιότητα όταν υπάρχει δικαστική απόφαση περί μη δόλιας πτώχευσης	Μειωμένοι περιορισμοί κλπ.	Καλύτερη νομική αντιμετώπιση των μη δόλιων πτωχευσάντων	Σύντομη περίοδος αποκατάστασης ή/και διαγραφής του χρέους	Απλουστευμένες διαδικασίες	Τόνωση της στήριξης	Ενίσχυση των δεσμών	Σύζηση με το χρηματοπιστωτικό τομέα	Σύνολο Y + (Y)
Πολωνία	N	N	N	N	(Y)	(Y)	Y	N	N	N	3
Πορτογαλία	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Ρουμανία	N	N	N	(Y)	(Y)	N	Y	N	N	N	3
Σλοβενία	N	N	N	N	N	(Y)	N	N	N	N	1
Σλοβακία	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Φινλανδία	N	N	N	Y	N	(Y)	Y	Y	N	N	4
Σουηδία	N	N	N	N	Y	(Y)	Y	N	N	N	3
Ηνωμένο Βασίλειο	N	N	Y	Y	Y	Y	Y	N	N	N	5
Σύνολο Y + (Y)	2	1	3	12	15	17	17	3	2	1	
Ηνωμένες Πολιτείες	N	N	N	Y	(Y)	Y	Y	N	N	N	4

2.3 Ο πίνακας Α συμπεριλαμβάνεται στην ανακοίνωση. Οι στήλες 4 έως 6 αφορούν τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας. Είναι προφανές ότι τα κράτη μέλη είναι ιδιαίτερα ενεργά όσον αφορά τη νομοθεσία, ενώ ταυτόχρονα προκύπτει ότι λίγες χώρες εφαρμόζουν την αναθεωρημένη νομοθεσία. Εάν τα σύνολα αφορούσαν την ισχύουσα νομοθεσία, τότε δεν θα ήταν 12-15-17-17 αλλά 6-6-5-10. Αυτό δεν αποτελεί ικανοποιητικό αποτέλεσμα για τα 27 κράτη μέλη. Η καθυστερημένη δράση ή η αδράνεια ζημιώνουν αναμφίβολα την επιχειρηματική δραστηριότητα στα κράτη μέλη διότι μέχρι να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες αλλαγές, η πιθανότητα αποτυχίας αποτελεί βασικό εμπόδιο για την επιχειρηματικότητα.

2.4 Ένα άλλο στοιχείο του πίνακα είναι ότι οι έξι στήλες γύρω από τις στήλες σχετικά με τη νομοθεσία είναι λίγο ή πολύ κενές. Αυτό προκαλεί έκπληξη διότι ενώ η νομοθεσία περί αφερεγγυότητας δεν έχει αλλάξει στην πλειονότητα των κρατών μελών, τα υπόλοιπα πιο ήπια μέτρα θα μπορούσαν ωστόσο να ληφθούν.

2.5 Προκειμένου να υπάρχει ένα συγκριτικό μέγεθος, η ΕΟΚΕ ζήτησε από την Επιτροπή να παράσχει δεδομένα για τις ΗΠΑ, τα

οποία αντιστοιχούν στα δεδομένα του πίνακα για τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ακολουθεί η εξήγηση των στοιχείων του πίνακα για τις ΗΠΑ:

— Μειωμένοι περιορισμοί — Y: Στις ΗΠΑ κανένας από τους πλέον συνηθισμένους περιορισμούς που ισχύουν στην ΕΕ (π.χ. απαγόρευση σε έναν πτωχεύσαντα να γίνει διευθυντής εταιρείας, απαγόρευση σε έναν πτωχεύσαντα να γίνει δικαιούχος καταπιστεύματος, και καθορισμός κάποιου είδους πιστωτικού ορίου για τον πτωχεύσαντα) δεν εφαρμόζεται. Μάλιστα, το άρθρο 525 του Πτωχευτικού Κώδικα των Ηνωμένων Πολιτειών προβλέπει ότι τα άτομα δεν μπορούν να υπόκεινται σε αρνητική διάκριση αποκλειστικά και μόνον επειδή υπόκεινται ή υπόκειντο σε διαδικασία κήρυξης σε πτώχευση.

— Καλύτερη νομική αντιμετώπιση — (Y): Όπως και σε ορισμένες χώρες της ΕΕ, δεν χορηγείται καμία απαλλαγή σε περίπτωση παραπτώματος, δόλιας συμπεριφοράς, κλπ. Δεν υπάρχει άλλη πρόσθετη «καλύτερη αντιμετώπιση».

— Σύντομη περίοδος αποκατάστασης — Y: Δεν υπάρχει καθορισμένη περίοδος κατά την οποία ο πτωχεύσας διατηρεί το καθεστώς του πτωχεύσαντος πριν την απαλλαγή.

— Απλουστευμένες διαδικασίες — Υ: Η πιο κοινή μορφή πτώχευτικής διαδικασίας που χρησιμοποιείται από τα φυσικά πρόσωπα είναι το κεφάλαιο 7 σχετικά με την εκκαθάριση ή πτώχευση. Γενικά η διαδικασία διαρκεί 3-4 μήνες για να ολοκληρωθεί. Ως ασφαλιστική δικλείδα κατά των πολλαπλών αιτήσεων πτώχευσης, το κεφάλαιο 7 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κανένα άτομο που το έχει ήδη επικαλεστεί τα τελευταία 6 χρόνια.

2.6 Ο κώδικας των ΗΠΑ παρουσιάζει μια τελειώς διαφορετική προσέγγιση από εκείνη που υιοθετούν τα περισσότερα, αν όχι όλα, τα κράτη μέλη. Η νομική στάση των περισσότερων κρατών μελών σήμερα καταδεικνύει το βαθμό στον οποίο το ζήτημα αυτό δεν γίνεται κατανοητό. Ο χρόνος που χρειάζεται για την αλλαγή της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας φανερώνει κοινώς ότι η ΕΕ απλώς δεν αντιλαμβάνεται την ουσία. Η αλλαγή νοοτροπίας θα επιταχύνει τη θέσπιση νέας νομοθεσίας. Ομοίως, χωρίς μια τέτοια αλλαγή, τα ηπιότερα μέτρα δεν θα ευδοκιμήσουν ποτέ.

2.7 Τον 19ο αιώνα το στίγμα της επιχειρηματικής αποτυχίας ήταν τέτοιο που οδηγούσε τους αποτυχημένους επιχειρηματίες στην αυτοκτονία. Μολονότι παρατηρούνται λιγότερες αυτοκτονίες τον 21ο αιώνα, το κοινωνικό στίγμα παραμένει. Οι πολίτες της ΕΕ θέλουν να ξέρουν ότι οι επιχειρηματίες επιτελούν πολύτιμο έργο, έστω κι αν αποτυγχάνουν. Ορισμένες αποτυχίες είναι αναπόφευκτες. Λίγο λιγότερες από τα τρίτα τέταρτα (73,0 %) των 931 435 επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν το 1998 στις επιχειρηματικές οικονομίες της Ισπανίας, της Φινλανδίας, της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου επέζησαν δύο χρόνια, ενώ ελαφρώς λιγότερες από τις μισές (49,1 %) επιχειρήσεις επέζησαν πέντε χρόνια έως το 2003.

2.8 Η Επιτροπή δικαίως κρίνει ότι η δημιουργία επιχειρήσεων, η επιχειρηματική επιτυχία και η επιχειρηματική αποτυχία είναι συνυφασμένες με την οικονομία της αγοράς. Υπογραμμίζει ορθά ότι στο πλαίσιο της γενικής αδυναμίας κοινωνιακής εκτίμησης και κατανόησης της επιχειρηματικότητας, οι περιπτώσεις επιχειρηματικού κινδύνου ή επιχειρηματικής αποτυχίας δεν γίνονται επαρκώς αντιληπτές ούτε ως φυσιολογική οικονομική εξέλιξη ούτε ως ευκαιρία για μια νέα αρχή. Η ΕΕ πρέπει να αλλάξει νοοτροπία. Όσο περισσότερο διατηρείται το στίγμα της αποτυχίας σε μια πρώην πτωχεύσασα επιχείρηση, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος για κάθε νέο επιχειρηματικό ξεκίνημα, και ο κίνδυνος αυτός αφορά όλους τους μετόχους της επιχείρησης.

2.9 Η νομοθεσία των Ηνωμένων Πολιτειών προσπαθεί να εξισορροπεί τα συμφέροντα των οφειλετών, των πιστωτών και της κοινωνίας συνολικά. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, οι νομοθεσίες των κρατών μελών θα πρέπει να αποσκοπούν στην επίτευξη της ίδιας ισορροπίας. Όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο 4 παρακάτω, η αφερεγγυότητα και η μη πληρωμή των χρεών δημιουργούν τεράστιες δυσκολίες για τους πιστωτές και τους οδηγούν με τη σειρά τους σε κατάσταση αφερεγγυότητας. Η διαγραφή του χρέους μιας εταιρείας προκειμένου να έχει την ευκαιρία για μια νέα αρχή μπορεί να είναι ιδιαίτερα άδικη για τους πιστωτές. Η νομοθεσία περί αφερεγγυότητας πρέπει να επιτυγχάνει τη σωστή ισορροπία.

2.10 Από την πλευρά της κοινωνίας γενικότερα, η διατήρηση μέρους ή του συνόλου της δραστηριότητας μιας επιχείρησης μπορεί να είναι η καλύτερη λύση. Εάν μια εταιρεία είναι βιώσιμη, τότε όλοι οι μέτοχοι θα επωφεληθούν.

2.11 Τα συμφέροντα των εργαζομένων εξυπηρετούνται με πολλούς τρόπους. Σε περίπτωση αφερεγγυότητας, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την οδηγία περί αφερεγγυότητας που προβλέπει πληρωμές στο εργατικό δυναμικό. Εάν μια αφερεγγυος εταιρεία μπορεί να διασωθεί από τους εκκαθαριστές, τότε οι εργαζόμενοι θα συνεχίσουν να απασχολούνται. Εάν ένας πτωχεύσας επιχειρηματίας επιστρέψει στην ενεργό δράση, τότε δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας. Σε κάθε περίπτωση η απασχόληση εξυπηρετεί σαφώς την ευρύτερη κοινωνία.

3. Κύρια σημεία της ανακοίνωσης της Επιτροπής

3.1 Δημόσια εικόνα, εκπαίδευση και μέσα ενημέρωσης

3.1.1 Το πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της επιχειρηματικής αποτυχίας είναι η δημόσια συζήτηση της. Στην ΕΕ, το ευρύ κοινό συχνά αντιλαμβάνεται την πτώχευση ως ποινική υπόθεση ανεξαρτήτως αιτίας. Τα μέσα ενημέρωσης θα πρέπει να συμβάλουν στην αντιμετώπιση αυτής της εσφαλμένης αντίληψης. Τα διδάγματα προς αξιοποίηση έχουν ως εξής:

- α) Θα πρέπει να προωθηθούν τα οφέλη μιας νέας επιχειρηματικής εκκίνησης στο πλαίσιο ενημερωτικών εκστρατειών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καταδεικνύοντας ότι η πραγματοποίηση πολλών προσπαθειών συμβαδίζει με μια κανονική διαδικασία μάθησης, έρευνας και ανακάλυψης.
- β) Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο στην αποσύνδεση της πτώχευσης από την απάτη και στη διάδοση των οφελών της ανανεωμένης επιχειρηματικότητας, βελτιώνοντας έτσι την εικόνα των επιχειρηματιών που κάνουν μια νέα προσπάθεια επιχειρηματικής δραστηριοποίησης μέσα στο ευρύ κοινό και αποδίδοντας αξία στην εμπειρία τους.
- γ) Η περαιτέρω συζήτηση του θέματος με όλους τους σχετικούς παράγοντες θα μπορούσε να βοηθήσει στην αποκάλυψη των διαφόρων πτυχών του στίγματος που περιβάλλει την επιχειρηματική αποτυχία.

3.2 Ο ρόλος της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας

3.2.1 Η έναρξη νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας έπειτα από πτώχευση μπορεί να αποτελέσει πρόκληση από νομικής πλευράς. Ακόμη, σε ορισμένες χώρες, το πτωχευτικό δίκαιο αντιμετωπίζει όλους με τον ίδιο τρόπο, ανεξάρτητα από το εάν η πτώχευση (χρεωκοπία) ήταν δόλια ή όχι, ή εάν η αποτυχία δεν οφειλόταν εμφανώς στον ιδιοκτήτη ή το διαχειριστή της επιχείρησης.

3.2.2 Διάφοροι κανόνες επιβάλλουν περιορισμούς, απαγορεύσεις και εκπτώσεις δικαιωμάτων, αποκλειστικά και μόνο λόγω της κίνησης πτωχευτικών διαδικασιών. Αυτή η αυτοματοποιημένη προσέγγιση δεν λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους που αποτελούν

καθημερινή πραγματικότητα της επιχειρηματικής ζωής και προϋποθέτει την άποψη ότι ο πτωχέυσας είναι κάποιος τον οποίο η κοινωνία δεν μπορεί να πιστεύει και να εμπιστεύεται. Χρειάζεται στην ΕΕ μια ριζική αλλαγή της λογικής που διέπει τις νομοθεσίες περί αφερεγγυότητας. Τα κύρια σημεία έχουν ως εξής:

- α) Είναι πολύ σημαντικό να δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο, το οποίο, ενώ θα προστατεύει δεόντως τα συμφέροντα όλων των μερών, θα αναγνωρίζει ωστόσο την πιθανότητα αποτυχίας και επανέναρξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας ενός επιχειρηματία. Το πτωχευτικό δίκαιο θα πρέπει να προβλέπει σαφή διάκριση μεταξύ της νομικής αντιμετώπισης των μη δόλιων και των δόλιων πτωχεύσεων.
- β) Οι επιχειρηματίες που κηρύσσονται σε πτώχευση για την οποία δεν φέρουν οι ίδιοι την ευθύνη θα πρέπει να δικαιούνται επίσημη δικαστική απόφαση με την οποία θα χαρακτηρίζονται μη δόλιοι και συγγνωστοί. Η απόφαση αυτή θα πρέπει να δημοσιοποιείται.
- γ) Θα πρέπει να προβλέπεται στο πτωχευτικό δίκαιο έγκαιρη απαλλαγή από τα υπολειπόμενα χρέη, με την προϋπόθεση ότι θα πληρούνται ορισμένα κριτήρια.
- δ) Θα πρέπει να μειωθούν οι νομικοί περιορισμοί, οι εκπτώσεις δικαιωμάτων ή οι απαγορεύσεις.
- ε) Οι νομικές διαδικασίες θα πρέπει να γίνουν απλούστερες και ταχύτερες, μεγιστοποιώντας, έτσι, την αξία των στοιχείων ενεργητικού —σε περίπτωση πτώχευσης— όταν γίνεται αναδιανομή των πόρων. Κατά κανόνα, οι διαδικασίες θα πρέπει να διαρκούν το πολύ ένα έτος.

3.3 Ενεργός στήριξη των επιχειρήσεων που κινδυνεύουν

3.3.1 Το στίγμα της επιχειρηματικής αποτυχίας είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους πολλές ΜΜΕ που έχουν οικονομικές δυσκολίες αποκρύπτουν τα προβλήματά τους μέχρις ότου είναι πολύ αργά. Η έγκαιρη ανάλυση δράσης είναι πολύ σημαντική για την αποφυγή της πτώχευσης και, σε πολλές περιπτώσεις, η διάσωση είναι προτιμότερη από την εκκαθάριση. Τα κύρια διδάγματα έχουν ως εξής:

- α) Ο αριθμός των περιπτώσεων αφερεγγυότητας δεν μπορεί να μηδενιστεί, αλλά η έγκαιρη στήριξη των βιώσιμων επιχειρήσεων θα βοηθήσει να διατηρηθούν οι περιπτώσεις αφερεγγυότητας σε ένα ελάχιστο αριθμό. Τα μέτρα στήριξης θα πρέπει να επικεντρώνονται στην πρόληψη της πτώχευσης, στην παροχή κατάλληλων συμβουλών και στην έγκαιρη παρέμβαση.
- β) Πρέπει να δοθεί προσοχή στην προσβασιμότητα της στήριξης, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις που κινδυνεύουν δεν είναι σε θέση να επωμισθούν τη λήψη ακριβών συμβουλών.
- γ) Θα πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως οι ευκαιρίες δικτύωσης που προσφέρονται από την ΕΕ και τις ευρωπαϊκές επιχειρηματικές οργανώσεις.
- δ) Οι νομοθεσίες περί αφερεγγυότητας θα πρέπει να παρέχουν μια επιλογή να προβαίνει ο επιχειρηματίας σε αναδιάρθρωση και διάσωση της επιχείρησής του, παρά να επικεντρώνεται αποκλειστικά και μόνο στην εκκαθάριση.

3.4 Ενεργός στήριξη των επιχειρήσεων που κάνουν μια νέα αρχή

3.4.1 Οι βασικοί περιορισμοί τους οποίους αντιμετωπίζουν οι επιχειρηματίες όταν κάνουν μια νέα επιχειρηματική αρχή —πόροι, σχετικές δεξιότητες και ψυχολογική στήριξη— δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς από δημόσια στήριξη. Γενικά, οι επιχειρηματίες αποθαρρύνονται να κάνουν μια νέα αρχή, λόγω της έλλειψης πόρων για τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης, κυρίως δε χρηματοοικονομικών μέσων. Τα διδάγματα προς αξιοποίηση έχουν ως εξής:

- α) Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή χρηματοδοτικά μέσα στους επιχειρηματίες που κάνουν μια νέα αρχή, αίροντας τα εμπόδια στα προγράμματα δημόσιας χρηματοδότησης για τις επιχειρηματικές εκκινήσεις.
- β) Οι τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να αναθεωρήσουν την πολύ επιφυλακτική στάση την οποία τηρούν έναντι των επιχειρηματιών που κάνουν μια νέα αρχή, συχνά βάσει αρνητικής αξιολόγησης της πιστοληπτικής τους ικανότητας. Η Επιτροπή σχεδιάζει να συμπεριλάβει αυτό το θέμα στην ημερήσια διάταξη της στρογγυλής τράπεζας τραπεζών και ΜΜΕ.
- γ) Οι χώρες της ΕΕ θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι τα ονόματα των μη δόλιων πτωχευσάντων δεν εμφανίζονται στους καταλόγους που περιορίζουν την πρόσβαση σε δάνεια του τραπεζικού τομέα.
- δ) Οι φορείς σύναψης δημοσίων συμβάσεων θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι οδηγίες περί δημοσίων συμβάσεων δεν επιτρέπουν να γίνονται διακρίσεις κατά επιχειρηματιών που κηρύχθηκαν σε μη δόλια πτώχευση.
- ε) Θα πρέπει να παρέχονται στους επιχειρηματίες που κάνουν μια νέα αρχή επαρκής ψυχολογική και τεχνική στήριξη και ειδική κατάρτιση και καθοδήγηση.
- στ) Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να στηρίζουν τους δεσμούς μεταξύ πιθανών επιχειρηματιών που κάνουν νέα αρχή και πελατών, επιχειρηματικών εταίρων και επενδυτών με στόχο τη δυνατότητα κάλυψης των αναγκών των εν λόγω επιχειρηματιών.

3.5 Το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι οι καλές εθνικές συνθήκες-πλαίσια για την επιχειρηματικότητα είναι πολύ σημαντικές για την πλήρη αξιοποίηση του επιχειρηματικού δυναμικού της ΕΕ και για τη δημιουργία δυναμικών εταιρειών. Η κοινωνική εκτίμηση της επιτυχημένης επιχειρηματικότητας, η οποία έχει εν προκειμένω ουσιαστική σημασία, θα πρέπει να συμβαδίζει με μια πολιτική πρόωξης μιας δεύτερης ευκαιρίας για τους επιχειρηματίες που έχουν βιώσει μια αποτυχία.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίνει η Επιτροπή στην ανάγκη εξάλειψης του στίγματος της επιχειρηματικής αποτυχίας. Η Επιτροπή δικαίως κρίνει ότι η δημιουργία επιχειρήσεων, η επιχειρηματική επιτυχία και η επιχειρηματική αποτυχία είναι συνυφασμένες με την οικονομία της αγοράς. Υπογραμμίζει ορθά ότι στο πλαίσιο της γενικής αδυναμίας κοινωνικής εκτίμησης και κατανόησης της επιχειρηματικότητας, οι περιπτώσεις επιχειρηματικού κινδύνου ή επιχειρηματικής αποτυχίας δεν γίνονται επαρκώς αντιληπτές ούτε ως φυσιολογική οικονομική εξέλιξη ούτε ως ευκαιρία για μια νέα αρχή.

4.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ενώ οι περισσότερες κατευθύνσεις που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση είναι απολύτως απαραίτητες, ορισμένες από αυτές δεν είναι αρκετά πειστικές. Οι επιφυλάξεις της ΕΟΚΕ υπογραμμίζονται σε διάφορα σημεία των κεφαλαίων 4 και 5 της γνωμοδότησης.

4.3 Σκοπός και στόχος της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η δημιουργία μιας επιχείρησης που να έχει κερδοφορία και δυνατότητα κλιμάκωσης. Οι επιχειρηματίες καινοτομούν για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των πελατών, οι οποίες είτε δεν ικανοποιούνται είτε δεν ικανοποιούνται αποτελεσματικά.

4.4 Ένας επιχειρηματίας μπορεί να αναγνωρίσει μια επιχειρηματική ευκαιρία. Για παράδειγμα, ένας επιχειρηματίας από το Λονδίνο εντόπισε την ευκαιρία για μια επιχείρηση εισαγωγών/εξαγωγών μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ινδίας, ικανοποιώντας τις ανάγκες και στις δύο χώρες και καλύπτοντας ένα κενό της αγοράς. Άλλοι επιχειρηματίες καλύπτουν κενά της αγοράς ανοίγοντας για παράδειγμα εστιατόρια ή κομμωτήρια σε κοινότητες που δεν εξυπηρετούνται επαρκώς.

4.5 Το Amazon είναι ένα κατεξοχήν παράδειγμα κάλυψης αναγκών με πιο αποτελεσματικό τρόπο. Τα βιβλιοπωλεία επισούν χάρη σε εκείνους που έχουν το χρόνο και τη διάθεση να ψάχνουν. Το Amazon ικανοποιεί τις ανάγκες ενός διαφορετικού βιβλιόφιλου κοινού.

4.6 Ορισμένοι επιχειρηματίες ξεκινούν μια επιχείρηση για να εκμεταλλευτούν την πρόοδο στην επιστήμη και την τεχνολογία. Τέτοιες επιχειρήσεις προέρχονται συχνά από πανεπιστήμια, ερευνητικά ιδρύματα ή εταιρείες επιστημονικής βάσης. Τέσσερις καθηγητές του Πανεπιστημίου του Λονδίνου ίδρυσαν μία εταιρεία παροχής υπηρεσιών ανάλυσης εικόνας χρησιμοποιώντας λογισμικό αποκλειστικής εκμετάλλευσης για τη βελτίωση των τρόπων μέτρησης των θεραπευτικών αποτελεσμάτων των φαρμάκων που βρίσκονται στο στάδιο της ανάπτυξης. Η πνευματική ιδιοκτησία του λογισμικού αποτελεί τον πυρήνα αυτής της επιχείρησης. Ένας από τους καθηγητές ορίστηκε διευθύνων σύμβουλος και εξετάζει κατά πόσο είναι ή όχι επιχειρηματίας.

4.7 Για να επιτύχει, ο επιχειρηματίας χρειάζεται πρωτίστως τρία πράγματα. Πρώτον, πρέπει να έχει την απαραίτητη γνώση και πείρα για την ορθή εκτίμηση της επιχειρηματικής ευκαιρίας, καθώς και την τεχνογνωσία για την υλοποίηση της επιχειρηματικής πρότασης, είτε πρόκειται για ένα νέο εστιατόριο είτε για μια ταξιδιωτική υπηρεσία μέσω διαδικτύου είτε για μια καινοτομία στην εφαρμογή της επιστήμης. Το πρώτο στάδιο σε κάθε επιχείρηση είναι η υλοποίηση της πρότασης, δηλαδή η ανάπτυξη ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας σε σημείο όπου να υπάρχουν πελάτες πρόθυμοι να πληρώσουν την τιμή που είναι απαραίτητη προκειμένου η επιχείρηση να έχει κέρδος και να καλύπτει τα έξοδά της. Πολλοί επίδοξοι επιχειρηματίες αποτυγχάνουν σε αυτό το σημείο. Ορισμένοι μαθαίνουν από τα λάθη τους και ξεκινούν πάλι. Άλλοι δεν μαθαίνουν ποτέ.

4.8 Η δεύτερη απαίτηση είναι η χρηματοδότηση. Ορισμένες νέες επιχειρήσεις είναι επαρκώς ελκυστικές σε επενδυτές επιχειρηματικών κεφαλαίων από την αρχή. Πολλοί τέτοιοι επενδυτές δεν εκδηλώνουν ενδιαφέρον προτού ο επιχειρηματίας υλοποιήσει την πρότασή του. Υπάρχει σήμερα ο μηχανισμός επιχειρηματικών κεφαλαίων που προτείνει η ΕΤΕ, αλλά και πάλι, η ικανότητά του να είναι περιορισμένη. Η χρηματοδότηση συνήθως διατίθεται σε μέρη ή σε κύκλους.

Εάν σε πρώτη φάση η χρηματοδότηση επιφέρει θετικά αποτελέσματα, η μεταγενέστερη χρηματοδότηση ακολουθεί πιο εύκολα.

4.9 Συνήθως, η χρηματοδότηση για τη φάση εκκίνησης προέρχεται από την οικογένεια και φίλους. Οι τράπεζες παρέχουν δάνεια, αλλά χρειάζονται εγγυήσεις. Εάν η επιχείρηση δεν έχει περιουσιακά στοιχεία, οι τράπεζες λαμβάνουν ως εγγύηση τα περιουσιακά στοιχεία του επιχειρηματία. Για τον επιχειρηματία, την οικογένεια και τους φίλους, το πρόβλημα προκύπτει όταν παρέχουν προσωπικές εγγυήσεις. Οι εν λόγω εγγυήσεις συνήθως παραμένουν μετά τη φάση εκκίνησης, καθώς οι ιδιωτικές εταιρείες στηρίζονται γενικά στις τράπεζες μέχρι την ένταξη της εταιρείας στο χρηματιστήριο. Εάν η τράπεζα απαιτήσει τις εγγυήσεις της, ο επιχειρηματίας μπορεί να χάσει το σπίτι του. Υπό τις συνθήκες αυτές, η φορολογία και οι υποχρεώσεις κοινωνικής ασφάλισης επιδεινώνουν περισσότερο την κατάσταση.

4.10 Στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με τίτλο «Για μια αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση των φορολογικών κινήτρων υπέρ της Έρευνας και Ανάπτυξης»⁽¹⁾, ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη να προβλέψουν φορολογικές ελαφρύνσεις για τους ιδιώτες που επενδύουν σε νεοσύστατες επιχειρήσεις. Είναι φανερό ότι η παροχή τέτοιων φορολογικών κινήτρων διευκολύνει την κεφαλαιοποίηση των νέων επιχειρήσεων από πλευράς επιχειρηματιών.

4.11 Εκτός από τη φάση εκκίνησης, ο επιχειρηματίας οφείλει να εξασφαλίσει και τον τρίτο απαραίτητο παράγοντα επιτυχίας, ήτοι, ένα βιώσιμο επιχειρηματικό μοντέλο. Αυτό είναι το κλειδί για την κλιμάκωση της επιχείρησης. Το μοντέλο βασίζεται σε μια σειρά δεικτών που ενσωματώνουν τα στοιχεία της επιχείρησης. Οι πωλήσεις μείνουν το κόστος του προϊόντος δίνουν ένα ακαθάριστο κέρδος, το οποίο μετά την αφαίρεση των δαπανών αφήνει ένα επαρκές κέρδος προ φόρων για την εξυπηρέτηση και πληρωμή των τραπεζικών δανείων. Όταν ένα επιχειρηματικό μοντέλο δεν είναι λειτουργικό ή όταν η διοίκηση δεν έχει ικανότητες ή πείρα διαχείρισης των πωλήσεων κλπ. προκειμένου να το καταστήσει λειτουργικό, τότε όσοι παρείχαν τις τραπεζικές εγγυήσεις θα οδηγηθούν πιθανόν σε πτώχευση. Προφανώς μια τέτοια πτώχευση είναι μια εμπειρία μάθησης. Εάν ο επιχειρηματίας έχει μάθει τις απαιτήσεις ενός επιχειρηματικού μοντέλου, μπορεί να υπάρχει προοπτική για νέα αρχή.

4.12 Ήδη επιτυχημένα επιχειρηματικά μοντέλα απειλούνται πάντα από αλλαγές που αφορούν το προσωπικό, τους πελάτες, τις αγορές, τις τεχνολογίες και τους ανταγωνιστές. Μετά από την επιτυχή ίδρυση μιας επιχείρησης, ο επιχειρηματίας δοκιμάζεται μονίμως σε αλλαγές, ιδίως όταν πρόκειται για επιχειρήσεις που ασχολούνται με την τεχνολογία. Οι επιχειρηματίες που δεν καταφέρνουν να αντιμετωπίσουν την αλλαγή, μπορούν να αντλήσουν διδάγματα από την εμπειρία. Άλλοι, ιδίως οι ιδιοκτήτες δεύτερης ή τρίτης γενιάς, ίσως όχι.

4.13 Για την επιτυχή λειτουργία του επιχειρηματικού μοντέλου, ο ρόλος του επιχειρηματία και της ομάδας του είναι ύψιστης σημασίας. Ειδικότερα, οι ικανότητες χρηματοοικονομικής διαχείρισης είναι αναγκαίες. Μια καλή επιχείρηση μπορεί να είναι υπερβολικά επιτυχημένη και να υπερδραστηριοποιείται σε σημείο που να μην είναι σε θέση να πληρώνει τους λογαριασμούς της. Σε αυτήν την περίπτωση μπορεί να τεθεί υπό έκτακτη διαχείριση. Αυτές οι επιχειρήσεις έχουν κάθε δυνατότητα για επιτυχημένη επανεκκίνηση.

⁽¹⁾ ΕΕ C 10, 15.1.2008.

4.14 Μια άλλη οικονομική παγίδα μπορεί να προκύψει όταν ένα κύριος πελάτης αδυνατεί να πληρώσει τους λογαριασμούς του, αφήνοντας τον επιχειρηματία ανήμπορο να πληρώσει τους δικούς του λογαριασμούς και την τράπεζα έτοιμη να προβεί σε κατασχέσεις. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Επιτροπής, μία στις τέσσερις περιπτώσεις αφερεγγυότητας οφείλεται σε καθυστερημένες πληρωμές. Σε αυτήν την περίπτωση μια επανεκκίνηση μπορεί επίσης να είναι βιώσιμη. Η ευπάθεια των μικρών και νέων εταιρειών αναγνωρίζεται από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών και την Επιτροπή. Το θέμα εξετάζεται από την οδηγία για τις καθυστερημένες πληρωμές και θα επανεξετασθεί στον επερχόμενο νόμο για τις μικρές εταιρείες.

4.15 Ορισμένες εταιρείες αποτυγχάνουν χωρίς δική τους ευθύνη, για λόγους που δεν θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί όπως η ύφεση λόγω της 11ης Σεπτεμβρίου ή ο αντίκτυπος ακραίων καιρικών φαινομένων. Μα και σε αυτές τις περιπτώσεις ακόμη, η ασφάλιση με μία ορισμένη οξυδέρκεια θα μπορούσε να μετριάσει τα προβλήματα. Οι οργανισμοί που υποστηρίζουν τις μικρές επιχειρήσεις θα πρέπει συνεπώς να ευαισθητοποιήσουν τους επιχειρηματίες ως προς τα πλεονεκτήματα των προληπτικών μέσων εποπτείας.

4.16 Συνοψίζοντας, υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους μια εταιρεία μπορεί να οδηγηθεί σε πτώχευση, ακόμη κι αν ο επιχειρηματίας έχει τις καλύτερες προθέσεις. Στο στάδιο της επιχειρηματικής εκκίνησης, μπορεί να μην είναι δυνατή η δημιουργία μιας βιώσιμης επιχείρησης. Πέραν αυτού του σταδίου, ένα αδύναμο επιχειρηματικό μοντέλο μπορεί να σημαίνει ότι η εταιρεία δεν έχει μέλλον. Από την άλλη μεριά, οι δυνητικά βιώσιμες επιχειρήσεις μπορεί να αποτύχουν είτε λόγω σφαλμάτων των επιχειρηματιών είτε για λόγους τους οποίους οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να ελέγξουν. Τέτοιες εταιρείες μπορούν και θα πρέπει να διασώζονται από τους εκκαθαριστές εξασφαλίζοντας την προστασία της πλειονότητας των θέσεων εργασίας.

4.17 Σημαντικός είναι ο διαχωρισμός μεταξύ της εταιρείας και των διευθυντών της. Οι διευθυντές μπορούν να πτωχεύσουν, ενώ ο εκκαθαριστής διασώζει την εταιρεία και τους εργαζομένους της. Όταν μια εταιρεία κηρύσσει πτώχευση, οι επιχειρηματίες μπορεί να πτωχεύσουν λόγω των τραπεζικών εγγυήσεων που έχουν παράσχει, παρόλο που η προσωπική τους διαγωγή δεν ήταν δόλια. Με αυτούς ακριβώς τους επιχειρηματίες ασχολείται η Επιτροπή. Άλλοι που αποτυγχάνουν λόγω ανικανότητας και έλλειψης οράματος πιθανόν να έχουν λίγα πράγματα να προσφέρουν στην οικονομία, ακόμη κι αν μπορούν να βρουν οικονομικά στηρίγματα. Δεν αξίζουν όλοι οι πτωχεύσαντες επιχειρηματίες μια δεύτερη ευκαιρία.

5. Ειδικά σχόλια

5.1 Δημόσια εικόνα, εκπαίδευση και μέσα ενημέρωσης

5.1.1 Σαφώς το πιο ισχυρό μήνυμα που μπορούν να δώσουν οι κυβερνήσεις των κρατών μελών στο ευρύ κοινό θα προκύψει από τις αλλαγές στη νομοθεσία περί αφερεγγυότητας. Όταν η νομοθεσία υποστηρίζει μια δεύτερη ευκαιρία για τους επιχειρηματίες, αυτό θα εκφράζεται στα μηνύματα των μέσων ενημέρωσης.

5.1.2 Οι κυβερνήσεις μπορούν επίσης να συνεργάζονται με οργανώσεις και ιδρύματα που έχουν στενές σχέσεις με επιχειρήσεις,

Τον πιο εμφανή ρόλο έχει ο κλάδος των λογιστών, ενώ οι οργανώσεις εκπροσώπησης των ΜΜΕ και οι μεμονωμένοι επιχειρηματίες μπορούν επίσης να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο.

5.1.3 Η ανακοίνωση προτείνει την ιδέα ενός προγράμματος βράβευσης επιτυχημένων επιχειρηματιών που κάνουν νέα αρχή. Εάν οι προαναφερθείσες οργανώσεις υιοθετήσουν τέτοιους μηχανισμούς, μπορεί να ακολουθήσουν ευνοϊκά σχόλια από τα μέσα ενημέρωσης.

5.2 Ο ρόλος της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας

5.2.1 Η ΕΟΚΕ υιοθετεί πλήρως όλα τα σημεία της ανακοίνωσης σχετικά με τη νομοθεσία περί αφερεγγυότητας, ανάλογα φυσικά με τις λεπτομέρειες της νομοθεσίας που τελικά θα ψηφισθεί. Τα σημεία αυτά αναφέρονται λεπτομερώς στο σημείο 3.2 ανωτέρω και αφορούν την επίσημη αναγνώριση μη δόλιων πτωχεύσεων, την πρόωρη απαλλαγή από χρέη, τη μείωση των νομικών περιορισμών, τις εκπτώσεις δικαιωμάτων και τις απαγορεύσεις με εσπευσμένες διαδικασίες. Μεσόπρωτος στόχος θα πρέπει να είναι ότι οι εν λόγω διαδικασίες δεν πρέπει να διαρκούν πέραν των δώδεκα μηνών.

5.2.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να ολοκληρώσουν την αναθεώρηση της νομοθεσίας τους περί αφερεγγυότητας εντός της συντομότερης δυνατής προθεσμίας. Πέραν των νομοθετικών αλλαγών, είναι εξίσου σημαντικός ο άμεσος χειρισμός των πτωχεύσεων από τα δικαστήρια. Η διαδικασία χρειάζεται καλή οργάνωση. Οι αλλαγές αυτές αποτελούν τον πυρήνα του προγράμματος δεύτερης ευκαιρίας.

5.3 Ενεργός στήριξη των επιχειρήσεων που κινδυνεύουν

5.3.1 Η ενεργός στήριξη των επιχειρήσεων που κινδυνεύουν είναι το δεύτερο μήνυμα της ανακοίνωσης. Δεν είναι ακριβώς μέρος του προγράμματος δεύτερης ευκαιρίας· αντιθέτως είναι ένα πρόγραμμα που αποσκοπεί στην αποφυγή των πτωχεύσεων και στη διατήρηση των επιχειρήσεων και των θέσεων εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, στόχος της ανακοίνωσης είναι η εξάλειψη των πτωχεύσεων που θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί μέσω της έγκαιρης προειδοποίησης, της παροχής προσωρινής χρηματοδότησης και της παροχής συμβουλών.

5.3.2 Το πρόγραμμα αυτό δεν είναι πολύ πρακτικό για τις ΜΜΕ γενικά, καθώς υπάρχουν λίγοι μηχανισμοί για τον προορατικό εντοπισμό επιχειρήσεων που κινδυνεύουν μεταξύ των δεκάδων χιλιάδων ΜΜΕ σε κάθε κράτος μέλος. Παρόλα αυτά, τα κράτη μέλη καλούνται να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τέτοιες δυνατότητες όπου υπάρχουν, όπως η χρήση των γαλλικών αρχών ΦΠΑ για την έγκαιρη προειδοποίηση πιθανών προβλημάτων εταιρικής ταμειακής ροής. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα υποστηρικτικά μέτρα θα πρέπει να επικεντρώνονται στην πρόληψη της πτώχευσης, την παροχή συμβουλών από εμπειρογνώμονες και την έγκαιρη παρέμβαση. Το πρόβλημα προκύπτει όταν τα διευθυντικά στελέχη δεν συνειδητοποιούν ότι η επιχείρησή τους κινδυνεύει. Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών θα πρέπει να συνεργασθούν με τον κλάδο των λογιστών και τις οργανώσεις στήριξης των ΜΜΕ για την ανάπτυξη κατάλληλων προορατικών μέτρων με βάση την εκάστοτε φιλοσοφία ΜΜΕ.

5.3.3 Η ΕΟΚΕ δεν υποτιμά τις δυσκολίες που υπάρχουν για την παροχή αυτής της βοήθειας. Η κυβερνητική παρέμβαση για την ανατροπή των δυνάμεων της αγοράς μπορεί να είναι αντιπαραγωγική και να υπονομεύει τις αρχές της αγοράς.

5.3.4 Στις ανώνυμες εταιρείες υπάρχει η διπλή υποχρέωση σύμφωνα με την οποία οι λογαριασμοί κατατίθενται έγκαιρα και οι λογιστές και η διοίκηση πιστοποιούν ότι η εταιρεία μπορεί να πληρώσει τα χρέη της. Η επιβολή τέτοιων υποχρεώσεων σε όλες τις εταιρείες, ιδίως η έγκαιρη κατάθεση των λογαριασμών, θα βελτιώσει το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης.

5.3.5 Στο μέτρο του δυνατού, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει αυτήν την έμφαση στις επιχειρήσεις που κινδυνεύουν, καθώς προσφέρει την προοπτική διατήρησης των θέσεων εργασίας και συνέχισης της απασχόλησης.

5.4 Ενεργός στήριξη των επιχειρήσεων που κάνουν μια νέα αρχή

5.4.1 Ενώ περίπου δώδεκα με δεκαεπτά κράτη μέλη έχουν αλλάξει ή αλλάζουν τη νομοθεσία τους περί αφερεγγυότητας, δεν παρατηρείται σχεδόν καμία δραστηριότητα στα κράτη μέλη όσον αφορά αυτό το σύνολο συστάσεων της Επιτροπής.

5.4.2 Ο λόγος για αυτό το χαμηλό επίπεδο δραστηριότητας είναι ότι και πάλι κάποιες από τις προτάσεις μπορούν να θεωρηθούν ότι αντίκεινται στις δυνάμεις της αγοράς. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις προτάσεις, σύμφωνα με τις οποίες οι τράπεζες θα πρέπει να είναι

λιγότερο επιφυλακτικές και οι σχετικές αρχές θα πρέπει να δημιουργήσουν δίκτυα υποστήριξης για τους επιχειρηματίες που κάνουν μια νέα αρχή.

5.4.3 Οι προτάσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών — δημοσιονομικά συστήματα, πρόσβαση σε δάνεια για τους μη δόλιους πτωχεύσαντες και δημόσιες συμβάσεις — θα πρέπει να μπορούν να υλοποιούνται χωρίς πολλά προβλήματα, ακόμη και πριν την αλλαγή της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας.

5.4.4 Επίσης, όσοι προσφέρουν κατάρτιση σε επιχειρηματίες θα πρέπει να μπορούν να προσφέρουν κατάρτιση και σε επιχειρηματίες που κάνουν νέα αρχή ανάλογα με τη ζήτηση.

5.5 Λοιπές προτάσεις της Επιτροπής

5.5.1 Η ΕΟΚΕ εγκρίνει με ικανοποίηση τη νέα ιστοσελίδα της Επιτροπής για μια πολιτική δεύτερης ευκαιρίας στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/sme2chance>. Η ιστοσελίδα αυτή θα βοηθήσει ιδιαίτερα τις οργανώσεις που στηρίζουν τις πολιτικές πρωτοβουλίες δεύτερης ευκαιρίας στα κράτη μέλη.

5.5.2 Στην εκδήλωση «Άνοιξη των ΜΜΕ 2009», η Επιτροπή θα παρουσιάσει διάφορα ζητήματα σχετικά με τη νέα αρχή και τη δεύτερη ευκαιρία για τους επιχειρηματίες. Η ΕΟΚΕ προσδοκά ότι αυτή η πρωτοβουλία θα δώσει πρόσθετη ώθηση στα «ήπια» στοιχεία του προγράμματος δεύτερης ευκαιρίας.

Βρυξέλλες, 29 Μαΐου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ